

Η Βιβλιοθήκη του ΕΜΠ και οι προκλήσεις του COVID-19

Αγάθη Γέγιου, Αλέξανδρος Ηλιάκης. Μαρία Καπνίζου, Ευαγγελία Καραχρήστου, Σταυρούλα Κουρή, Μαρία Οικονόμου, Ελένη Μυλωνά

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Βιβλιοθήκη του Ε.Μ.Π. κλήθηκε να αντιμετωπίσει και να προσαρμοστεί στις προκλήσεις, που έφερε η έλευση του COVID-19. Αν και από τη φύση της προορισμένη να δέχεται κοινό, λόγω των μέτρων έπρεπε να διαμορφώσει υπηρεσίες και εργασίες ώστε να λειτουργεί και να εξυπηρετεί απομακρυσμένα και να περιορίσει την πρόσβαση των μελών σε χώρους και αναγνωστήρια.

Η παροχή πληροφοριών συνεχίστηκε εξ αποστάσεως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνικής επικοινωνίας, ενώ υλοποιήθηκε η υπηρεσία «Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο». Η συνεχής ενημέρωση των χρηστών για τις αλλαγές στη λειτουργία της Βιβλιοθήκης επιτεύχθηκε μέσω της ιστοσελίδας και των κοινωνικών δικτύων. Επίσης αναπτύχθηκαν κείμενα οδηγιών και βίντεο για την εξοικείωση των μελών με τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες και πηγές.

Με τους περιορισμούς στην πρόσβαση στο «φυσικό» περιεχόμενο έγινε προσπάθεια ενίσχυσης και ανάδειξης των ηλεκτρονικών πηγών της Βιβλιοθήκης. Επίσης παρατηρήθηκε αύξηση των χρηστών της εφαρμογής ανίχνευσης λογοκλοπής εφόσον οι φοιτητές υπέβαλλαν πλέον τις εργασίες τους ηλεκτρονικά.

Πραγματοποιούνται προσαρμογές στον κανονισμό Δανεισμού ανάλογα με τις εκάστοτε φάσεις, με κυριότερο μέτρο την κεντρική αλλαγή ημερομηνιών για τις επιστροφές δανεισμένου υλικού, ενώ με την επαναλειτουργία υλοποιήθηκε αρχικά ο δανεισμός με εξαιρέσεις και κατόπιν με ραντεβού. Για τις ανάγκες της υπηρεσίας δανεισμού αναπτύχθηκε ηλεκτρονική φόρμα και ηλεκτρονική διαχείριση αιτημάτων. Η υπηρεσία διαδανεισμού αρχικά παρείχε μόνο ηλεκτρονικό υλικό και στη συνέχεια με την επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης προχώρησε και στην παροχή έντυπου υλικού.

Όλες οι βεβαιώσεις, η έκδοση κάρτας Βιβλιοθήκης και η ανανέωση της γίνονταν αποκλειστικά ηλεκτρονικά, μετά από αίτημα του κάθε μέλους, σύμφωνα και με τις σχετικές οδηγίες.

Η ενημέρωση του υποκαταλόγου «Μαθήματα», τμήμα του ηλεκτρονικού καταλόγου, για τα εαρινά εξάμηνα 2020, ολοκληρώθηκε μέσω τηλεργασίας. Η ενημέρωση του υποκαταλόγου είναι μια δυναμική διαδικασία που πραγματοποιείται κάθε νέο Ακαδημαϊκό έτος, σε δύο φάσεις (χειμερινό – εαρινό εξάμηνο).

Για τη διαχείριση του Ιδρυματικού Αποθετηρίου δημιουργήθηκε κοινόχρηστος διαδικτυακός χώρος ως εργαλείο επικοινωνίας και καταγραφής της καθημερινής εργασίας και των υποχρεώσεων του προσωπικού. Αυτοματοποιήθηκε η τήρηση των στατιστικών ενώ σταδιακά έγινε χρήση επιπλέον λειτουργικότητας.

Με την επιστροφή του προσωπικού στους χώρους της και το περιορισμένο άνοιγμα των υπηρεσιών αποφασίστηκε να γίνει η απογραφή του υλικού της Βιβλιοθήκης. Για τις ανάγκες του έργου αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα απογραφής που λειτουργεί συμπληρωματικά στο σύστημα αυτοματοποίησής της. Με τις ίδιες τεχνολογίες και την ίδια βασική δομή αναπτύχθηκε ένα ακόμη πρόγραμμα το οποίο καταγράφει τους χρήστες που χρησιμοποιούν τους χώρους της Βιβλιοθήκης.

Προκλήσεις παρουσιάστηκαν και στη διαχείριση και διοίκησή της Βιβλιοθήκης. Υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στη στρατηγική, στον τρόπο επικοινωνίας και στην ανακατανομή των προτεραιοτήτων αλλά και αρμοδιοτήτων μεταξύ του προσωπικού. Επιπρόσθετα, επηρεάστηκε από: τις διαφορετικές κάθε φορά προσεγγίσεις στα περιοριστικά μέτρα, την προετοιμασία για την επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης στις επιμέρους φάσεις, την ασφάλεια του προσωπικού και τον σχεδιασμό και τη διαχείριση της εργασίας από απόσταση.

Λέξεις-κλειδιά: Πανδημία COVID-19, Ρόλοι βιβλιοθηκών, Πανδημία και βιβλιοθήκες, Προσαρμοστικότητα βιβλιοθηκών

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εισήγηση παραθέτει ως μελέτη περίπτωσης τη Βιβλιοθήκη του Ε.Μ.Π. και τις ενέργειες που πραγματοποίησε για να αντιμετωπίσει και να προσαρμοστεί στις προκλήσεις, που έφερε η έλευση του COVID-19. Αρχικά παρουσιάζεται συνοπτικά η επίδραση, που είχε στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες παγκοσμίως με αναφορά στη διεθνή βιβλιογραφία για τρόπους αντιμετώπισης και διαχείρισης της κρίσης. Στη συνέχεια παρατίθενται οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στον τρόπο διοίκησης της Βιβλιοθήκης με αναφορά στη διαμόρφωση στρατηγικής και διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και του σχεδιασμού των επιμέρους φάσεων λειτουργίας της.

Ακολουθούν οι επιμέρους δράσεις που υιοθετήθηκαν για την εξυπηρέτηση του κοινού, είτε από απόσταση, είτε με φυσική παρουσία, δράσεις που περιλαμβάνουν τον δανεισμό, τον διαδανεισμό, την παροχή πληροφοριών και την ενημέρωση των χρηστών της Βιβλιοθήκης. Παρουσιάζονται οι προσπάθειες υποστήριξης της ερευνητικής και εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσα από την ενίσχυση και ανάδειξη των ηλεκτρονικών πηγών της Βιβλιοθήκης και την ανάπτυξη του υποκαταλόγου «Μαθήματα» ο οποίος αποτελεί τμήμα του ηλεκτρονικού καταλόγου της Βιβλιοθήκης. Επιπρόσθετα, αναλύονται δράσεις, όπως η προσαρμογή της υπηρεσίας του Ιδρυματικού Αποθετηρίου στις νέες ανάγκες, ο σχεδιασμός απογραφής του υλικού και η δημιουργία ενός προγράμματος καταγραφής των χρηστών που χρησιμοποιούν τους χώρους της Βιβλιοθήκης.

2. Επίδραση του COVID-19 στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες

Ο σκοπός των βιβλιοθηκών είναι να διατηρήσουν και να μεταδώσουν τις καταγεγραμμένες γνώσεις. Οι βιβλιοθήκες και οι βιβλιοθηκονόμοι είναι αδιαχώριστοι από την κοινωνία στην οποία υπηρετούν και από την κοινωνία στην οποία ζουν. Επομένως, οι βιβλιοθήκες είναι αναγκαίες και απαραίτητες σε μία πανδημία (Nagarkar, 2020).

Η επέλαση του COVID-19 στις αρχές Μαρτίου του 2020, αιφνιδίασε τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, καθώς οι περισσότερες από αυτές σε παγκόσμιο επίπεδο, αναγκάστηκαν να κλείσουν για να προστατεύσουν τους χρήστες και το προσωπικό τους και να παρέχουν κατά την περίοδο του εγκλεισμού μόνο διαδικτυακές υπηρεσίες με εργασία του προσωπικού από απόσταση.

Με το άνοιγμα των πανεπιστημίων, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, έρχονται να αντιμετωπίσουν μια νέα πραγματικότητα και να αποτελέσουν ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αλλαγής. Όπου οι συλλογές σε φυσική μορφή να μην είναι άμεσα προσβάσιμες, όπου η κοινωνική μελέτη αποφεύγεται για χάρη τις κοινωνικής απόστασης και περιορίζεται σε χώρους που μπορούν να φιλοξενήσουν με ασφάλεια πολύ λιγότερα άτομα. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες έπρεπε να βρουν τρόπο να αξιοποιήσουν αυτήν την κρίση για να δημιουργήσουν νέες και καινοτόμες συλλογές και υπηρεσίες για τη βελτίωση των κοινοτήτων των πανεπιστημίων τους (Cox, 2020).

Η αβεβαιότητα που προκάλεσε η πανδημία σε συνδυασμό με την έλλειψη χρονικού προσδιορισμού του τέλους της, οδήγησε τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα πανεπιστήμια, να ξεκινήσουν τη διαδικτυακή εκπαίδευση. Η αντιδραστική αύξηση των διαδικτυακών μαθημάτων προσέφερε στις βιβλιοθήκες προκλήσεις και ευκαιρίες. Η κύρια πρόκληση ήταν η μετάβαση από φυσική σε διαδικτυακή παροχή υπηρεσιών

πληροφοριών. Οι βιβλιοθήκες των πανεπιστημίων προσπαθούσαν να υποστηρίξουν διαδικτυακά μαθήματα, να ικανοποιήσουν τις ανάγκες πληροφοριών των ερευνητών, να υιοθετήσουν διαδικτυακές εργασιακές πρακτικές και να αναγνωρίσουν και να υιοθετήσουν ατομικούς και συλλογικούς αναδυόμενους ρόλους. Η πανδημία COVID-19 δημιούργησε χάος, αβεβαιότητα και άλλαξε πολλές κοινές πρακτικές (Rafiq et al., 2021).

Σε εθνικό επίπεδο οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες με την καθοδήγηση του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών υποστήριξαν και υποστηρίζουν σε ένα ικανοποιητικό βαθμό το εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο, παρέχοντας εξ αποστάσεως υπηρεσίες, σχεδιάζοντας δράσεις μετάβασης στο ψηφιακό περιβάλλον, ενισχύοντας την ανοιχτή πρόσβαση και αναπτύσσοντας νέες υπηρεσίες ώστε να ανταποκριθούν στη νέα πραγματικότητα, συνέπεια της επέλασης της πανδημίας.

3. Προσαρμογή της διοίκησης της Βιβλιοθήκης ΕΜΠ στις έκτακτες συνθήκες

Οι κύριοι άξονες που έπρεπε να επικεντρωθούν οι επικεφαλής των βιβλιοθηκών ήταν η διασφάλιση των μέτρων υγιεινής για το προσωπικό και τους χρήστες, η εφαρμογή των επιμέρους περιορισμών που έθετε η Κυβέρνηση σε εναρμόνιση με την πολιτική της κάθε Βιβλιοθήκης, η προετοιμασία για την εργασία από απόσταση, με την απαραίτητη κατάρτιση σχεδίου, ο σχεδιασμός των επιμέρους φάσεων λειτουργίας των βιβλιοθηκών, η ανακατανομή πόρων των βιβλιοθηκών συμπεριλαμβανομένου και του ανθρώπινου δυναμικού (IFLA, 2020).

Στο πλαίσιο των έκτακτων συνθηκών, η Βιβλιοθήκη του ΕΜΠ όφειλε να αλλάξει τη στρατηγική διοίκησής της κατά τη διαδικασία της πανδημίας. Οι άμεσες ενέργειες που έγιναν ήταν η απολύμανση του κτιρίου της ς και του Παραρτήματος της, η παραγγελία αντισηπτικών, μασκών, γαντιών, υαλοπινάκων προστασίας για τα γραφεία εξυπηρέτησης χρηστών και η αποστολή οδηγιών σε όλο το προσωπικό σχετικά με τα μέτρα ατομικής προστασίας και προφύλαξης από τον κορωνοϊό.

Παράλληλα έγινε προγραμματισμός για εκ περιτροπής εργασία με φυσική παρουσία στους χώρους της Βιβλιοθήκης και του Παραρτήματός της στο συγκρότημα Πατησίων με το αναγκαίο προσωπικό για την εξυπηρέτηση των χρηστών μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας. Δόκιμο είναι να τονιστεί ότι ο συνολικός αριθμός του προσωπικού της κεντρικής Βιβλιοθήκης ΕΜΠ και του παραρτήματος ανέρχεται στα 34 άτομα.

Ο σχεδιασμός της εργασίας από απόσταση ήταν ένα ακόμη κομβικό σημείο, ο οποίος έπρεπε επίσης να σχεδιαστεί άμεσα και όσο το δυνατόν ισόνομα. Στη διαδικασία του σχεδιασμού της τηλεργασίας, αρωγοί ήταν οι τέσσερις τμηματάρχες και η υπεύθυνη του Παραρτήματος της Βιβλιοθήκης, καθώς επίσης και η υπεύθυνη της υπηρεσίας βιβλιογραφίας μαθημάτων, οι οποίοι ορίστηκαν και συντονιστές του όλου εγχειρήματος. Σε συνεργασία με τη Διεύθυνση καταμερίστηκαν και προσδιορίστηκαν οι εργασίες που μπορούσαν να γίνουν από απόσταση και στη συνέχεια οι υπάλληλοι επέλεξαν ανάλογα με το αντικείμενο τους σε ποιες από τις επιμέρους εργασίες θα συμμετέχουν. Ενδεικτικά μερικές από αυτές τις εργασίες ήταν η δημιουργία καθιερωμένων όρων, η αναζήτηση και καταχώρηση στο σύστημα της βιβλιογραφίας μαθημάτων, ο έλεγχος των ηλεκτρονικών ταχυδρομικών διευθύνσεων της Βιβλιοθήκης, έλεγχος και διόρθωση δεδομένων της βάσης χρηστών δανεισμού κ. α.

Παρουσιάστηκαν αρκετά προβλήματα κατά την εκτέλεση της τηλεργασίας που ήταν η ανταπόκριση του δικτύου, η παράλληλη τηλεεκπαίδευση των παιδιών των εργαζομένων,

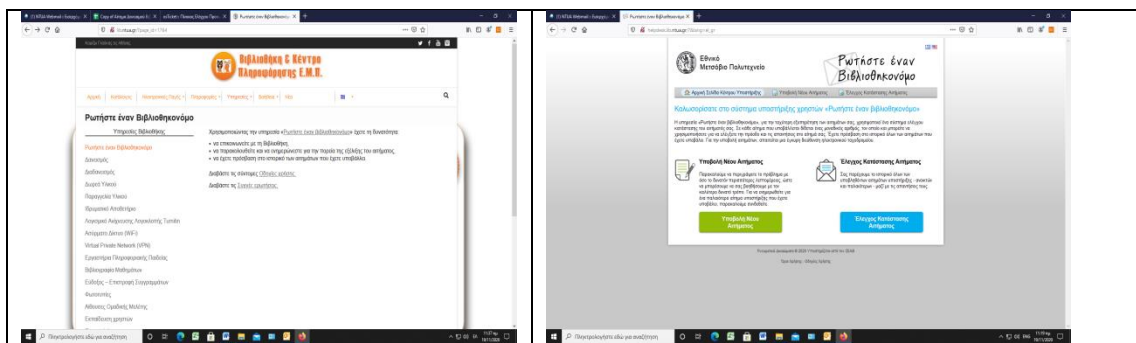
με αποτέλεσμα την έλλειψη συσκευών, η ανακατανομή που έπρεπε να γίνει κάποιων αρμοδιοτήτων για εξυπηρέτηση της τηλεργασίας και διάφορα άλλα που αφορούσαν στη φύση της εργασίας και στην επικοινωνία.

Ο σχεδιασμός των επιμέρους φάσεων λειτουργίας της Βιβλιοθήκης που βασίστηκε στο προτεινόμενο πρωτόκολλο εξυπηρέτησης κοινού του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με προσαρμογή στις ιδιαιτερότητες και στις ανάγκες της Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ, οι αντίστοιχες εισηγήσεις και εγκρίσεις από τη Διοίκηση του Ιδρύματος και από τα θεσμικά του όργανα, η υλοποίηση και εφαρμογή τους με τις απαραίτητες τροποποιήσεις είναι μερικές από τις διοικητικές ενέργειες και πράξεις που χαρακτηρίζουν τη νέα στρατηγική και το σχέδιο δράσης της Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ και του παραρτήματός της κατά την περίοδο της πανδημίας.

4. Εξυπηρέτηση χρηστών

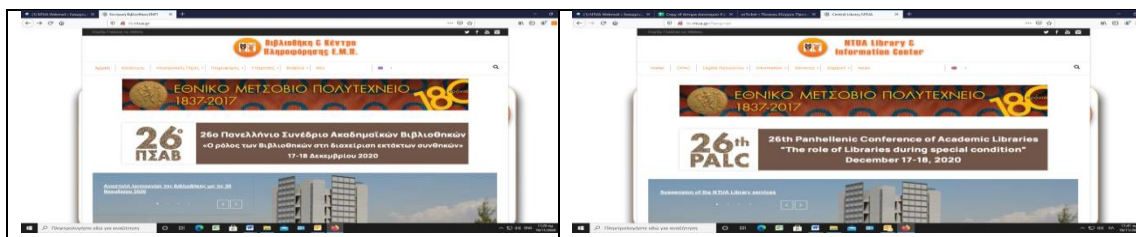
Η παροχή πληροφοριών συνεχίστηκε εξ αποστάσεως μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνικής επικοινωνίας με κάθετη αύξηση των ερωτημάτων αφού αντικατέστησε την επιτόπια παροχή πληροφοριών. Συγκεκριμένα μέσα από ένα σύμπλεγμα έξι διαφορετικών λογαριασμών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εξυπηρετήθηκαν για το σύνολο των υπηρεσιών - παροχών πάνω από 4.500 αιτήματα χρηστών, στατιστικά που αφορούν στις υπηρεσίες Δανεισμού- Διαδανεισμού & Γενικών πληροφοριών.

Ολοκληρώθηκε η παραμετροποίηση της υπηρεσίας «Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο» του ΣΕΑΒ, που περιλάμβανε έντεκα επιμέρους κατηγοριών αιτημάτων και τη δημιουργία αντίστοιχων ομάδων υποστήριξης. Η υλοποίηση της υπηρεσίας «Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο» ήταν αναγκαία και επιτακτική όσο ποτέ άλλοτε αφού συγκεντρώνει τον όγκο της παροχής ηλεκτρονικών πληροφοριών σε ενιαίο και δομημένο περιβάλλον. Προχωρήσαμε στην παραμετροποίηση με κεντρικό άξονα την αντικατάσταση και την ενσωμάτωση των διαφορετικών λογαριασμών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των υπηρεσιών δημιουργώντας έντεκα επιμέρους κατηγορίες αιτημάτων και τις αντίστοιχες ομάδες υποστήριξης από το δυναμικό της Βιβ/κης. Η υπηρεσία «Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο» πλέον είναι σε πλήρη εφαρμογή.

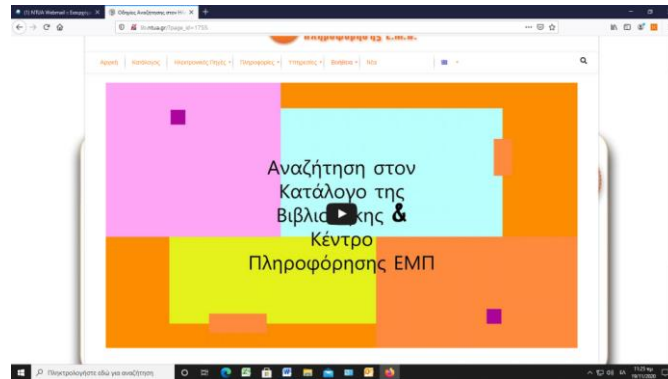
Εικόνες 1 και 2: Ρωτήστε έναν Βιβλιοθηκονόμο

Η συνεχής ενημέρωση των χρηστών για τις αλλαγές στη λειτουργία της Βιβλιοθήκης υλοποιείται μέσω της ιστοσελίδας της και των κοινωνικών της δικτύων.

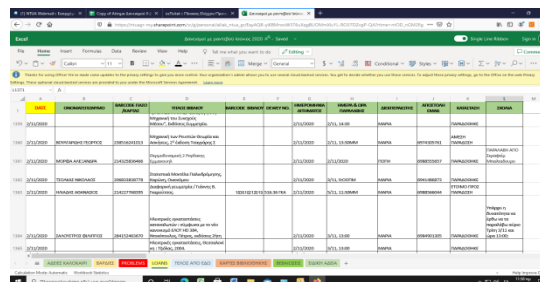
Εικόνες 3 και 4: Ιστοσελίδα Βιβλιοθήκης ΕΜΠ

Επίσης αναπτύσσονται οδηγοί για την εξοικείωση των μελών με τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες και πηγές. Όπως το βίντεο που καθοδηγεί με βασικά βήματα τους χρήστες μας στην αναζήτηση έντυπου υλικού στον ηλεκτρονικό μας κατάλογο. Έχει μεταφορτωθεί στο κανάλι της Βιβλιοθήκης στο YouTube και μέσω συνδέσμου στην ιστοσελίδα μας, στην καρτέλα "Βοήθεια", στην κατηγορία "Οδηγοί Χρήσης Υπηρεσιών".

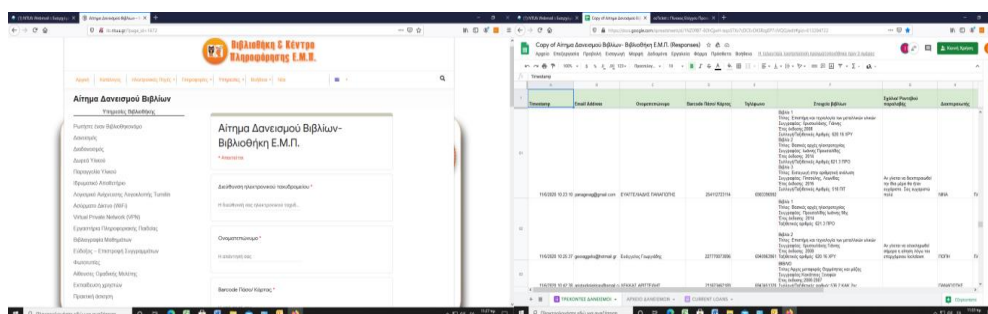
Εικόνα 5: Βίντεο Αναζήτηση στον Κατάλογο

Πραγματοποιούνται προσαρμογές στον κανονισμό Δανεισμού ανάλογα με τις εκάστοτε φάσεις, με κυριότερο μέτρο την κεντρική αλλαγή ημερομηνιών για τις επιστροφές δανεισμένου υλικού. Με την επαναλειτουργία με περιορισμούς υλοποιήθηκε αρχικά ο **κατ'εξαιρέση δανεισμός με ραντεβού** (01/06 έως 12/06) κατόπιν σχετικού αιτήματος του χρήστη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και στη συνέχεια ο **δανεισμός με ραντεβού** για όλα τα μέλη του ΕΜΠ (15/06 έως 06/11). Για τη διαχείριση των αιτημάτων δημιουργήθηκε σε πρώτη φάση ένα κοινόχρηστο διαδικτυακό λογιστικό φύλλο (excel sheet) όπου μεταφερόταν τα αιτήματα δανεισμών των χρηστών από τους λογαριασμούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ακολουθούσε η διεκπεραίωση τους από το προσωπικό.

Εικόνα 6: excel sheet

Στη συνέχεια από τις 2/11 αναπτύχθηκε διαδικτυακή φόρμα (Google form) για την καταχώρηση από τους χρήστες των αιτημάτων δανεισμού με αυτόματη μεταφορά τους σε κοινόχρηστο διαδικτυακό λογιστικό φύλλο (Google sheet) για την ηλεκτρονική διαχείριση τους. Χαρακτηριστικά την Παρασκευή 6/11, τελευταία ημέρα πριν τη δεύτερη αναστολή λειτουργίας, διεκπεραιώθηκαν αιτήματα δανεισμών για 58 χρήστες από 7 Βιβλιοθηκονόμους.

Εικόνες 7 και 8: Google form & Google sheet

Όλες οι Βεβαιώσεις περί μη οφειλής υλικού, η έκδοση κάρτας Βιβλιοθήκης και η ανανέωση της γίνονται αποκλειστικά ηλεκτρονικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τις 11/03, μετά από αίτημα του κάθε μέλους.

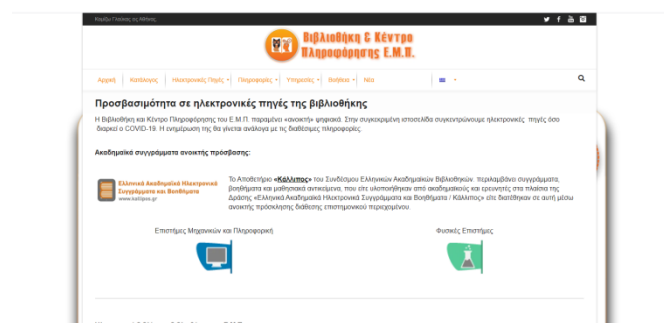
Η εξυπηρέτηση κοινού με **φυσική παρουσία** περιορίστηκε στην ενημέρωση για τον νέο τρόπο λειτουργίας, στην παραλαβή των δανεισμών με ραντεβού καθώς και στην εναπόθεση υλικού χωρίς ραντεβού στην είσοδο της Βιβλιοθήκης.

Η υπηρεσία διαδανεισμού διαδοχικά παρείχε μόνο ηλεκτρονικό υλικό και στη συνέχεια με την επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης από 01/06 μέχρι και 06/11 προχώρησε και στην παροχή έντυπου υλικού.

Για τις ανάγκες υλοποίησης της Β΄ Φάσης η Βιβλιοθήκη προχώρησε εκ νέου στον ορισμό νέου πρωτοκόλλου και στη σταδιακή τροποποίηση της λειτουργίας της για μια ακόμη φορά. Παραχωρήθηκαν συγκεκριμένοι χώροι για το κοινό με αραίωση των θέσεων μελέτης τοποθετήθηκαν υαλοπίνακες και αντισηπτικά σε όλους τους ορόφους κλπ.

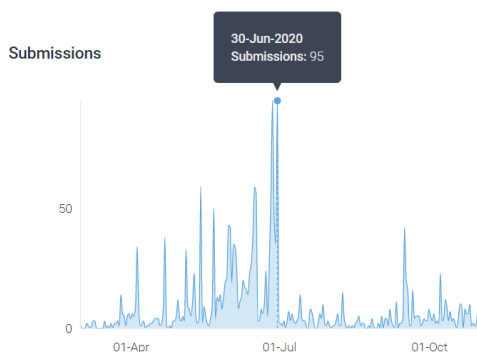
5. Ηλεκτρονικές πηγές και υπηρεσίες

Με τους περιορισμούς στην πρόσβαση στο «φυσικό» περιεχόμενο έγινε προσπάθεια ενίσχυσης και ανάδειξης των ηλεκτρονικών πηγών της Βιβλιοθήκης. Λόγω των περιορισμένων κονδυλίων δεν ήταν δυνατή η συνδρομή σε νέες πηγές έτσι δόθηκε βάση στο ήδη υπάρχον περιεχόμενο, στο ελεύθερο και σε αυτό που διατέθηκε προσωρινά από εκδότες και οργανισμούς του εξωτερικού ως αντιστάθμισμα στο κλείσιμο των βιβλιοθηκών. Όλες οι πηγές δημοσιεύονταν σε σχετική σελίδα που δημιουργήθηκε στον ιστότοπο της Βιβλιοθήκης. Αξίζει να σημειωθεί η απροθυμία προώθησης των πληροφοριών αυτών από μέλη ΔΕΠ και τη Διοίκηση αφού θεωρήθηκε ότι ήδη υπήρχε περιεχόμενο για την τηλεκαίτευση.

Εικόνα 9: σελίδα ηλεκτρονικών πηγών

Επίσης την περίοδο των μέτρων για τον COVID-19 παρατηρήθηκε αύξηση στη χρήση της εφαρμογής ανίχνευσης λογοκλοπής Turnitin. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι αρκετά μαθήματα γίνονταν μόνο από απόσταση και τους φοιτητές να υποβάλλουν τις εργασίες τους ηλεκτρονικά.

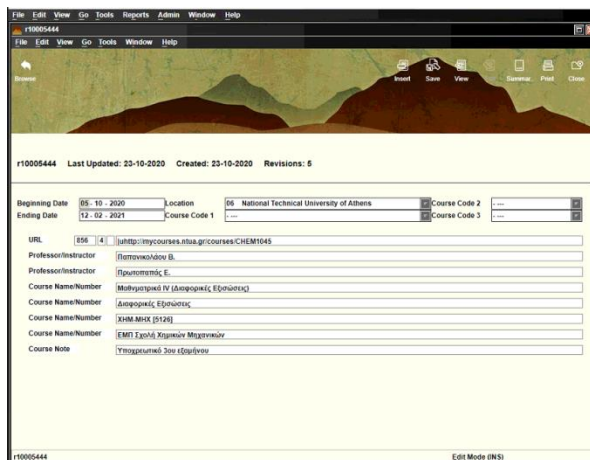
Εικόνα 10: υποβολές εργασιών στο Turnitin

6. Βιβλιογραφία Μαθημάτων

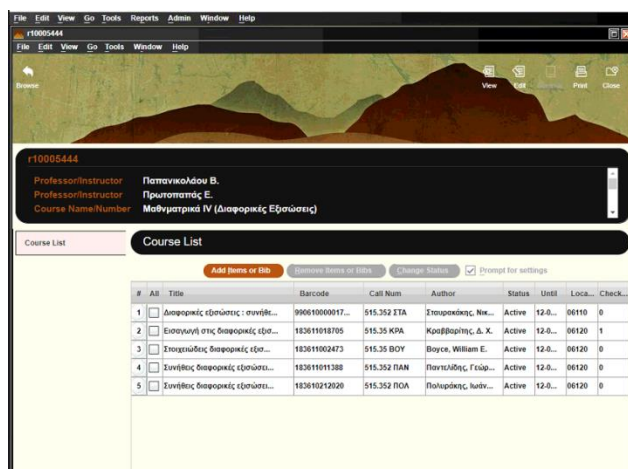
Η ενημέρωση του υποκαταλόγου «Μαθήματα», τμήμα του ηλεκτρονικού καταλόγου, για τα εαρινά εξάμηνα 2020, ολοκληρώθηκε μέσω τηλεργασίας. Η ενημέρωση του υποκαταλόγου είναι μια δυναμική διαδικασία που πραγματοποιείται κάθε νέο Ακαδημαϊκό έτος, σε δύο φάσεις (χειμερινό – εαρινό εξάμηνο). Η χρήση του υποκαταλόγου, στη διάρκεια της «Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης υπό περιορισμούς», από τους φοιτητές/τριες, ήταν χωρίς αμφιβολία, μεγαλύτερη.

Οι φοιτητές/τριες, μέσω αυτού του υποκαταλόγου λαμβάνουν πληροφορία για τον εντοπισμό της βιβλιογραφίας κάθε μαθήματος της Σχολής τους, όταν αυτή περιέχεται στις συλλογές της Βιβλιοθήκης. Συνδέεται έτσι η πληροφορία για τη βιβλιογραφία ενός μαθήματος, είτε όταν εντοπίζεται στην ιστοσελίδα του, είτε και στο Σύστημα Διαχείρισης Συγγραμμάτων Εύδοξο, με τον ηλεκτρονικό κατάλογο της Βιβλιοθήκης. Για κάθε Μάθημα δημιουργείται μια εγγραφή με στοιχεία όπως Τίτλος Μαθήματος, Διδάσκοντας, Κωδ. Μαθήματος, Σχολή, Εξάμηνο, κλπ. Στην εγγραφή επισυνάπτονται αντίτυπα (item), τα οποία εντοπίζονται στην ανάλογη βιβλιογραφική εγγραφή¹.

Εικόνα 11: Εγγραφή Μαθήματος

Η λογική αυτού του τύπου υποκαταλόγου, είναι να δημιουργηθεί μια ξεχωριστή συλλογή τύπου Course Reserve, στη Βιβλιοθήκη, τα αντίτυπα της οποίας υπόκεινται σε βραχυχρόνιο δανεισμό. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι αν δε δημιουργήσει ξεχωριστή συλλογή η εκάστοτε βιβλιοθήκη, είναι χρήσιμο να δίνει την πληροφορία σε ποια συλλογή, θέση βρίσκεται αντίτυπο/α του τίτλου που περιέχεται στη βιβλιογραφία του όποιου μαθήματος.

#	Title	Barcode	Call Num	Author	Status	Units	Check...
1	Διαφορικές εξισώσεις : συνθέ...	99061000017...	515.352 STA	Σταυρακάκης, Νικ...	Active	12.0...	06110 0
2	Εισαγωγή στις διαφορικές εξισ...	183811918705	515.35 KPA	Κουβαρίτης, Δ. Χ.	Active	12.0...	06120 1
3	Στοιχεία Διαφορικές εξισ...	183811002473	515.35 B0Y	Boyce, William E.	Active	12.0...	06120 0
4	Συνήθετες Διαφορικές εξισώσε...	183811011388	515.352 PAN	Παναγιώτης, Γεώργ...	Active	12.0...	06120 0
5	Συνήθετες Διαφορικές εξισώσε...	183810218920	515.352 POA	Πολυκάρκης, Ιωάνν...	Active	12.0...	06120 0

Εικόνα 12: Βιβλιογραφία Μαθήματος (Αντίτυπα συλλογών)

¹https://opac.seab.gr:63100/sierra/admin/help/Default.htm#sgcir/sgcir_maint_createcourse.html#kanchor20

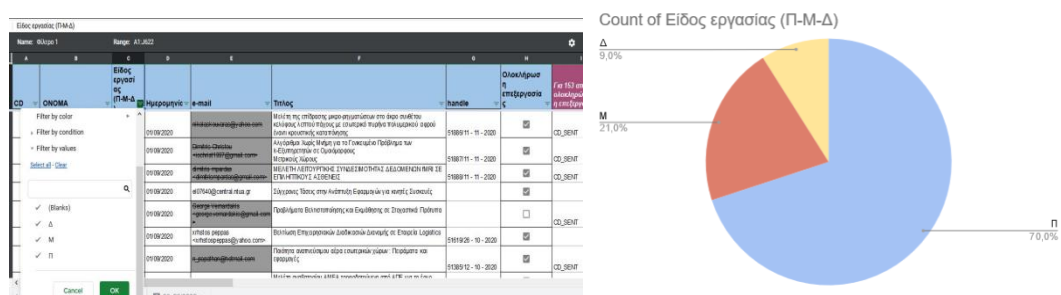
Η διαδικασία ενημέρωσης του υποκαταλόγου πραγματοποιείται σε δύο φάσεις σε κάθε ακαδημαϊκό έτος. Στην αρχή του χειμερινού και στην αρχή του εαρινού εξαμήνου. Οι υπάρχουσες εγγραφές επικαιροποιούνται, ενώ για μαθήματα που δεν υπάρχουν δημιουργούνται νέες εγγραφές.

Κατά τη διάρκεια της «Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης υπό περιορισμούς» η ενημέρωση του εν λόγω υποκαταλόγου, πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεργασίας, μιας και αυτό ήταν εφικτό.

Η ομάδα που ανέλαβε την ολοκλήρωσή της χωρίστηκε σε δύο τμήματα. Ένα τμήμα ασχολήθηκε με την αναζήτηση και συλλογή της πληροφορίας σε ιστοσελίδες σχολών, μαθημάτων καθώς και στην αναζήτηση της βιβλιογραφίας στον ηλεκτρονικό κατάλογο, ώστε να αντιστοιχηθεί κάθε τίτλος με ένα αντίτυπο (item), με συγκεκριμένο ραβδοκώδικα (barcode). Το άλλο τμήμα εργασίας, ασχολήθηκε με την αναζήτηση των εγγραφών των μαθημάτων στον υποκατάλογο και στη συνέχεια με την επικαιροποίηση εγγραφών που προϋπήρχαν ή τη δημιουργία νέων εγγραφών μαθημάτων μέσω της απομακρυσμένης σύνδεσης στο sierra από τον web sierra².

7. Ιδρυματικό Αποθετήριο EMI & Καθιερωμένες Επικεφαλίδες (Authorities)

Μετά από σύντομες δοκιμές σε παρόχους συνεργατικών υπηρεσιών η ομάδα του Ιδρυματικού Αποθετηρίου (IA) επέλεξε ως εργαλείο επικοινωνίας και καταγραφής τις υπηρεσίες της Google (Google sheets). Δημιουργήθηκε κοινόχρηστος χώρος όπου καταγραφόταν η καθημερινή εργασία και οι υποχρεώσεις του προσωπικού σε βάρδιες. Αυτοματοποιήθηκε η τήρηση των στατιστικών ενώ σταδιακά έγινε χρήση των πρόσθετων λειτουργικοτήτων που παρείχαν οι υπηρεσίες Google, όπως αποστολή μαζικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων, δημιουργία φίλτρων για επίδειξη δεδομένων κ.ά., σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε η εκπαίδευση του προσωπικού σ' αυτές.

Εικόνες 13 και 14: Φίλτρα & Στατιστικά

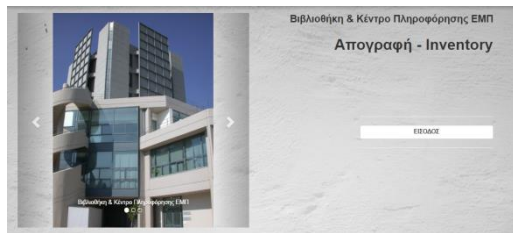
Στην ομάδα εντάχθηκαν νέα άτομα τα οποία εκπαιδεύτηκαν πάνω στα ίδια εργαλεία. Με τα συγκεκριμένα εργαλεία εμπλουτίζεται η βάση του IA με εργασία από το σπίτι. Τα στατιστικά δείχνουν πως, κατά την είσοδο ενός νέου ατόμου στις υπηρεσίες του IA, εμφανίζεται κάμψη που διαρκεί περίπου οχτώ (8) εργάσιμες ημέρες, οπότε και φτάνει την επιθυμητή απόδοση των παλαιότερων συναδέλφων.

Τα ίδια εργαλεία καταγραφής και τήρησης στατιστικών επιλέχθηκαν και για την ομάδα που απασχολήθηκε στον εμπλουτισμό της βάσης των καθιερωμένων επικεφαλίδων. Για την εκπαίδευση της συγκεκριμένης ομάδας, έγινε χρήση του υλικού, που εντοπίζεται στον ιστότοπο της Ομάδας Καθιερωμένων Όρων του Συνεργατικού Σχήματος στο οποίο συμμετέχει η Βιβλιοθήκη, καθώς και της εφαρμογής Skype, μέσω της οποίας πραγματοποιήθηκε επίδειξη της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθείται με πραγματικά παραδείγματα.

² <https://opac.seab.gr:63100/sierra/sierraweb>

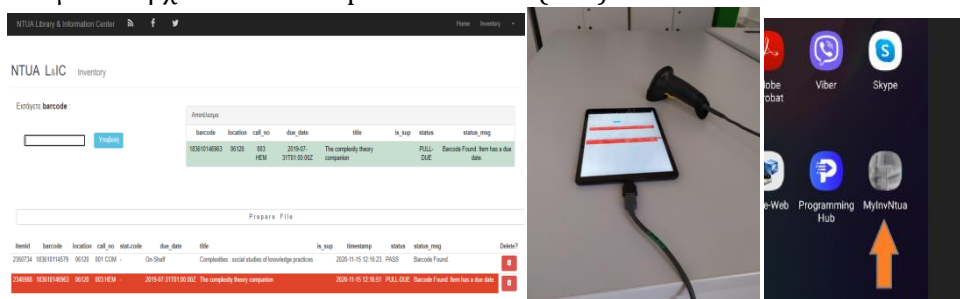
8. Απογραφή (Inventory) & Ίχνευση Κρουσμάτων (TracP)

Η ανάγκη για απογραφή του υλικού της Βιβλιοθήκης προέκυψε με τη μετάπτωση των δεδομένων στο νέο σύστημα ενώ η τελευταία φορά που είχε γίνει ξανά ήταν 24 χρόνια πριν. Για τις ανάγκες του έργου αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα απογραφής (Εικόνα 15) που λειτουργεί συμπληρωματικά στο σύστημα αυτοματοποίησής της και παράλληλα οργανώθηκε η ενίσχυση του σήματος του ασύρματου δικτύου στους χώρους των βιβλιοστασιών.

Εικόνα 15: Inventory NTUA – Εισαγωγική οθόνη

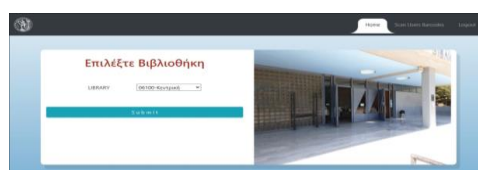
Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε σε PHP και Bootstrap και αξιοποιεί την προγραμματιστική διεπαφή (API v.5) του ILS της Βιβλιοθήκης (Innovative Interfaces, 2020). Λαμβάνει υπόψη, ελέγχει και ενημερώνει οπτικά με έντονη χρωματική διαφοροποίηση και αντίστοιχο μήνυμα τον χειριστή του για συγκεκριμένες συνθήκες και εξάγει το αποτέλεσμα σε αρχείο comma separated values (CSV).

Εικόνες 16, 17 και 18: Inventory-Έλεγχος, Tablet, Android App

Οι συνθήκες που ελέγχονται είναι: α) η Συλλογή στην οποία ανήκει το τεκμήριο, β) το καθεστώς εμφάνισης της βιβλιογραφικής εγγραφής (suppressed), γ) η κατάσταση (item-status) του τεκμηρίου και (δ) η ταξιθέτηση σε σχέση με το ακριβώς προηγούμενο τεκμήριο (Εικόνα 16). Το παραγόμενο αρχείο εξάγεται, μεταφορτώνεται και είναι διαθέσιμο για επεξεργασία με προκαθορισμένες συνθήκες στα google sheets. Σχετικά google scripts αναπτύχθηκαν ώστε να είναι προγραμματιστικά δυνατή η μορφοποίηση και η εμφανής σήμανση του αρχείου. Η ενημέρωση των δεδομένων στο σύστημα αυτοματοποίησης γίνεται με μαζική ενημέρωση των πεδίων σημειώσεων των εγγραφών τεκμηρίων που απογράφονται. Το πρόγραμμα μετατράπηκε σε απλή εφαρμογή για android ώστε να χρησιμοποιηθεί στις έξι (6) ταμπλέτες που αγοράστηκαν για την διεκπεραίωση του έργου (Εικόνα 17,18). Η αρχική ιδέα βασίστηκε σε μία παρουσίαση της Βιβλιοθήκης του Georgetown University (Brady, T., 2016) στο αμερικανικό IUG (Innovative User Group). Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη.

Με τις ίδιες τεχνολογίες και την ίδια βασική δομή αναπτύχθηκε ένα ακόμη πρόγραμμα (Εικόνα 19) το οποίο καταγράφει τους χρήστες που χρησιμοποιούν τους χώρους της Βιβλιοθήκης. Την ανάγκη ανάπτυξης του προγράμματος δημιούργησε το σχεδιαζόμενο μερικό άνοιγμα των χώρων της στο κοινό και η πιθανή ανάγκη ίχνευσης κρούσματος.

Εικόνα 19: TraceP(atrons) – Εισαγωγική οθόνη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Brady, T. (2016). *BarcodeInventory*, Georgetown University Libraries. Διαθέσιμο σε: <https://github.com/Georgetown-University-Libraries/BarcodeInventory>

Cox, C. (2020). The significant ways academic libraries will shift in terms of collections, services, spaces and operations as a result of the pandemic. *Inside Higher Ed*. Διαθέσιμο σε: <https://www.insidehighered.com/views/2020/06/05/academic-libraries-will-change-significant-ways-result-pandemic-opinion>

IFLA, (2020). *COVID-19 and the Global Library Field*. Διαθέσιμο σε: <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries#restrictions>

Innovative Interfaces (2020). *Sierra REST API*. Διαθέσιμο σε: <https://techdocs.iii.com/sierraapi/Content/titlePage.htm>

Nagarkar, S. (2020). COVID-19: The role of a library during a pandemic. *The Bridge Chronicle*. Διαθέσιμο σε: <https://www.thebridgechronicle.com/opinion/covid-19-role-library-during-pandemic-49537>

Rafiq, M., Batool, S., Ali, A. & Ullah, M. (Ιανουάριος 2021). University libraries response to COVID-19 pandemic: A developing country perspective. *The Journal of Academic Librarianship*. 47(1):1-10.

Innovative Interfaces (2020). *Sierra manual*. Διαθέσιμο σε: https://opac.seab.gr:63100/sierra/admin/help/Default.htm#sgcir/sgcir_maint_createcourserec.html#kanchor20